

Quines competències professionals ha de tenir un mestre avui?

What professional competences should a teacher have today?

Jaume Cela i Ollé^a i Joan Domènech i Francesch^b

^a Mestre jubilat. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. A/e: jcela@xtec.cat

^b Mestre. Director de l'Escola Pública Fruituós Gelabert de Barcelona. Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. A/e: joan.domenech.francesch@gmail.com

Resum

Per concretar les competències professionals d'algú que es vulgui dedicar a l'educació, cal tenir present quines finalitats volem que tingui l'acció educativa i quin és l'horitzó de sentit que volem assolir. Fer-ho, a més, en un marc d'incertesa provocat, sobretot, per l'acceleració dels canvis que vivim, ens porta encara més a la necessitat del diàleg per poder-les compartir i definir.

Paraules clau

Competència, reprofessionalització, complexitat, formació, currículum, equip, canvi, compromís.

Abstract

To specify the professional skills of someone who wants to devote him or herself to education, it is necessary to consider the goals of the educational action involved and the horizon of sense which is to be achieved. Moreover, since this has to be done within a framework of uncertainty that is produced, above all, by the increasing speed of change which marks our world, dialogue becomes all the more necessary to share and define these competences.

Keywords

Competences, reprofessionalization, complexity, training, curriculum, team, change, commitment.

Notes preliminars¹

Qualsevol ofici, professió o feina, exigeix desenvolupar un seguit de competències que estan —o haurien d'estar— al servei d'assolir els objectius que ens marquem com a societat. Aquesta descripció competencial pot ser explícita i implícita. El que no pot ser és que una professió es desenvolupi sense competències que ho facin possible. Una persona que llegeixi aquesta afirmació inicial i que es deixi endur pel cinisme pot argumentar que hi ha molts incompetents que exerceixen oficis diversos. Davant d'aquesta crítica, només se'ns acut justificar-nos dient que així funciona el món sense mirar a ningú en concret.

A continuació, intentarem demostrar aquesta primera afirmació amb uns quants exemples extrets dels mons literari i cinematogràfic.

La cançó popular ens diu que «la Mare de Déu, quan era xiqueta, anava a costura a aprendre de lletra». Hi portava molt poques coses, res de motxilles carregades de llibres ni d'uniformes de cap mena. Amb un cistellet, alguna vianda i alguna coseta més i ja en tenia prou i de sobres. Era clar que el seu aprenentatge tenia dos objectius: teixir i resar. Quines competències professionals devia necessitar el mestre encarregat de les classes on assistia la Mare de Déu?

Els joves espartans rebien una educació molt dura. Aquella societat no estava per gaires filigranes i no celebraven reunions per definir què volia dir apostar per un model educatiu inclusiu que partís del fet de donar resposta a les necessitats de cada criatura, d'una manera especial a aquells que ho necessitaven més. La societat espartana s'estimava més practicar la vella doctrina de «morta la cuca, molt el verí» i quan una criatura naixia amb alguna necessitat educativa que interpretaven com un defecte físic o psíquic imperdonables, l'estimbaven des del cim del Taíget.

El currículum espartà consistia a llegir i escriure, però no gaire, res de diferenciar, per exemple, la comprensió literal de la inferencial; cantar, ja que cantar segons quins himnes uneix d'allò més i et prepara per donar la vida per alguna de les pàtries que tenim; i el cultiu del cos amb la resistència ferotge a les intempèries de tota mena i la perfecció corporal sense cap gimnàs DIR per suportar tota mena d'enfrontaments físics i psicològics.

La pel·lícula *300*, del director Zack Snyder, que parteix del còmic de Frank Miller i que mostra la batalla de les Termòpiles que van mantenir espartans i perses, intenta convertir en imatges aquest model educatiu i el resum que en podríem fer seria una cosa semblant a aquesta: com més sang i més fetge —del contrincant és sempre millor— més alta n'és l'avaluació i més sentit dóna a la nostra existència.

També ens podem preguntar quines competències professionals tenien els que s'encarregaven d'educar les generacions espartanes.

Imaginem-nos el personatge que interpreta Meryl Streep —la gran Meryl Streep, perquè és tan competent en el seu ofici interpretatiu que el seu nom sempre s'ha d'introduir amb la paraula *gran* i les seves interpretacions sempre s'han de veure des d'un reclinatori— a la pel·lícula *Ricki*, del director Jonathan Demme.

La gran Streep dóna vida a una dona que lidera un grup de rock. Aquesta professió, feina o ofici, la viu amb tanta passió que ha oblidat la seva família. Arriba un moment que un fill se li casa i ella ha d'assistir a la cerimònia i el passat se li imposa com les boires

matinals. Però com que això de la música no dóna per viure —i si no us ho creieu penseu en l'exministre Wert, que de música només coneix la que acompanyen els correbous i que ha fet mans i mànigues perquè desaparegués del currículum— la gran Meryl Streep ha de guanyar-se les garrofes fent de caixa en una gran superfície comercial.

Quines competències professionals ha de tenir per desenvolupar aquest ofici? Doncs, ben poques. No cal ni que sàpiga sumar perquè l'operació li fa una màquina, la mateixa màquina que li calcula les altres operacions com, per exemple, saber el canvi que ha de tornar.

Ara bé, pot tenir el pitjor dia de la seva vida que ha de mostrar-se amable, somrient, abstenir-se de criticar mai el que ha comprat el client i vigilar els moviments repetits del braç per evitar una malaltia derivada de la seva feina, perquè totes les feines porten alguns problemes físics i psíquics de bracet.

La mestra de la Mare de Déu i el mestre espartà, així com el personatge del supermercat a la pel·lícula de Demme tenien claríssim què havien d'ensenyar o de fer. L'educació marcava uns objectius, en general, ben pocs, i qui se'n feia responsable havia de demostrar un nivell competencial que fes possible assolir-los. La complexitat de les professions que hem citat —ser la Mare de Déu, la caixa d'un supermercat o un guerrer— era molt escassa.

Ara bé, i de qui es dol la criatura actual, les seves funcions estaven encaminades a assolir uns objectius compartits per capes socials àmplies. La mare, el pare, la tieta, el forner, el policia, la mestra, la metgessa de la Seguretat Social i el veí estaven absolutament convençuts que una bona bufetada a temps o uns quants dies a pa i aigua eren un bon mètode per enfortir el cos i el caràcter i per això no els dolia que els infants, a la tendra edat dels set anys —i ara ho concretem a Esparta—, fossin apartats de la llar familiar i que fos la comunitat qui es fes responsable de la seva educació. La mare de la Verge Maria també devia tenir clar que anar a costura era necessari i, tot i que de la lletra, no se'n parla, la seva filla assoliria un futur impressionant perquè acabar sent la Mare de Déu no és cap broma.

El personatge a qui dóna vida la gran Meryl Streep no ha necessitat gaire temps d'escola per fer bé la feina que se li exigeix com a caixa d'uns grans magatzems. Ella tenia unes altres competències, però que no són interessants per a la majoria de gent de la societat on viu, perquè els concerts que fa gairebé se'ls ha de pagar de la seva butxaca, com els passa a molts joves amants de la música que, quan cobren, i en remarquem el *quan*, no arriben ni a cobrir les despeses de la benzina de la camioneta que han de llogar per carregar-hi els instruments.

De tot això, volem treure'n una primera conclusió: les competències professionals estan relacionades amb allò que la societat espera de les institucions, en aquest cas, de la institució escolar. I la segona, les competències professionals de les persones encarregades de formar els ciutadans, les han de tenir presents, amb tota la seva complexitat i conscients de la seva naturalesa canviant i dependent de la societat en la qual exercim la nostra professió.

I per acabar-ho d'aclarir podríem imaginar quines competències professionals hauria de tenir el mestre del poema de Yeats (2005), «En una escola, entre infants». La primera estrofa fa així:

Per l'aula llarga em passejo i pregunto;
 la vella monja amb toga blanca
 amable em respon: de menudes aprenen
 a sumar i a cantar, a llegir i a estudiar història
 a tallar i a cosir i a ser endreçades
 com cal en els nous temps —amb breu esclat
 els ulls d'aquells infants observen
 un somrient senyor de seixanta anys.

Fa temps que s'anuncien els nous temps. Potser la diferència amb el nostre present és la velocitat que pateixen les novetats, la fragilitat dels canvis que es produeixen i la complexitat de relacions que poden donar peu a unes necessitats molt poc imaginades. Tot això ens reclama un seguit de competències insòlites en aquest temps que ens ha tocat viure.

Què espera la societat de l'escola?

Qualsevol centre escolar està pensat per acollir-hi els nouvinguts. L'acollida uneix l'escola amb una altra institució central a les nostres vides: la família.

Aquesta acollida ha de ser sense condicions prèvies, com passa en el sector de la sanitat. Cap escola pot excloure cap alumne per cap motiu. Fins i tot ha d'esforçar-se a acollir aquell que no vol ser acollit, de la mateixa manera que un metge ha de fer mans i mànigues per curar un malalt que no vol ser curat.

Cada alumne s'ha de convertir en un esdeveniment i un esdeveniment s'inscriu en el temps, marca un abans i un després de la seva existència. N'acollim la singularitat que es manifesta en el rostre, en la veu, en la història, en la cultura, en la manera d'aprendre, en la manera de relacionar-se amb els altres i, com que l'educació sempre ha de ser crítica i emancipadora —ens cal tornar una vegada i una altra a Freire— ens cal potenciar un marc —classe i escola— on l'alumnat no tingui cap por de ser sancionat si s'equivoca que tingui clar que l'error forma part del procés d'ensenyament-aprenentatge i on assagi formes útils de convivència que puguin ser exportades en altres àmbits socials. Acollir els alumnes tal com ens arriben no vol dir que suprimim la possibilitat de millora. Ben al contrari, l'escola és un terreny òptim per impulsar-hi la conversa que ens permeti descobrir de manera racional i emocional que hi ha maneres de fer que són millors que d'altres i que d'aquesta manera farem créixer la nostra humanitat comuna.

Però l'escola té dues funcions més que en defineixen el sentit: ha de mostrar el món i ha d'acompanyar l'alumnat en el seu procés del descobriment.

Mostrar el món vol dir fer presents el bé i el mal i debatre la qüestió de com l'ésser humà ha posat les seves capacitats per potenciar models que ens aproximïn a la bondat i d'altres que ens han convertit en l'espècie més depredadora de totes. Paraules i expressions com *autonomia*, *responsabilitat*, *aprenentatges bàsics*, *continguts*,

interdisciplinarietat, cultura comuna i valors convivencials han d'estar al costat d'altres com *tendresa, carícia, somriure, llàgrima, diversitat de mirades, capacitat d'escolta*, etc.

Totes aquestes han de formar part del currículum i entenem la paraula *currículum* en el seu significat més genuí: allò que ens cal aprendre per viure en una societat on puguem exercir amb plenitud els nostres drets i els nostres deures i que no pren la forma d'un document oficial, sinó que representa allò que passa realment a les nostres aules.

En aquest «mostrar el món» no podem deixar-nos cap experiència humana al tinter. La nostra feina serà presentar-les condicionades a les edats dels alumnes que tinguem. Si en l'educació infantil o en els primers cursos de la primària el mal és present en els contes que expliquem, en la secundària el mal és en l'experiència dels camps d'extermini o en la indiferència que manifestem davant l'arribada dels immigrants que fugen de la guerra o de la misèria implantada pels poderosos en els seus països.

A l'escola obligatòria, hi fem uns aprenentatges bàsics que hauran de ser útils per convertir-nos en ciutadans que compleixin els seus deures amb responsabilitat i reclamin els seus drets de manera civilitzada. Martha Nussbaum (2005) diu que cal ensenyar a llegir perquè després hauran d'anar a votar.

Per tant, les mirades provinents de les diferents àrees del coneixement han d'estar cada dia més interrelacionades i cal facilitar l'art de fer preguntes i la voluntat de buscar respostes amb la intenció de millorar la nostra actuació concreta i diària en el món.

Com sempre, els poetes ens poden ajudar a entendre moltes qüestions lligades a l'experiència humana. Salvat-Papasseit (2008) cantava que, quan ens morim, els que queden vius podran veure com de bo és tot i en aquest bo que és tot s'inclouen la vida i la mort.

I un altre element imprescindible de l'acció educativa és la capacitat d'escoltar, una escolta clarivident. Per exercir aquesta escolta, els mestres hem d'aprendre a callar.

Escoltar és important per dues coses. La primera, perquè l'alumnat pugui parlar. La segona, perquè ens puguin arribar de manera clara i directa, sense mediadors de cap mena, les seves necessitats expressades en el seu llenguatge. L'escolta clarivident significa que hem de ser capaços d'entendre més enllà del significat de les paraules. La comprensió, doncs, inclou el gest, la mirada, el to i reclama un temps més íntim, més personal, perquè per escoltar cal proximitat i, justament, una de les dificultats de la feina dels mestres és saber a quina distància ens hem de situar respecte a l'alumnat perquè no visqui la nostra posició com una invasió del seu espai o com una indiferència als seus interessos i les seves necessitats.

La velocitat s'ho empassa tot

«Perdre el temps per guanyar-lo», una frase de la il·lustre Rosa Sensat que ara és més d'actualitat que mai. En un univers líquid, en la definició productiva de Bauman (2003), en una societat on el debat es tecnifica i encara estem a les beceroles en la reflexió de quin paper tenen les noves tecnologies de la informació i del coneixement en la mirada que projectem damunt la realitat, només podem estar segurs d'una cosa: que vivim en un temps amb un grau de complexitat elevadíssim, entre altres coses, per la riquesa que aporten les cultures que conviuen a les nostres escoles però, que si no sabem

incorporar-les i passar-les pel sedàs crític, començant per la pròpia, poden convertir-se en un motiu de discriminació i d'aïllament social. En aquest marc, doncs, és paradoxal que haguem de reconèixer que el que hem de construir individualment i col·lectiva se sustenta damunt la roca de la incertesa, d'una incertesa que mostra el seu rostre en totes les funcions que exercim els éssers humans i la funció educadora no se n'escapa.

Hem de vigilar de no quedar-nos petrificats per la mirada de Medusa que promouen els corrents neoliberals. Si us plau o per força, els educadors ens convertim davant de la mirada meravellada dels nostres alumnes en gestors d'aquesta incertesa i perquè ells no pateixin els efectes del monstre que va matar Perseu, ens cal reforçar un seguit de competències que no són altres que les que estan lligades al fet que els alumnes aprenguin de maneres diferents, que siguin capaços de narrar les seves vides amb sentit, que associïn els aprenentatges a la bondat necessària que necessitem tant i que ha de presidir les relacions humanes si no volem convertir el nostre món en un infern que ni Dant va saber imaginar i que aquest exercici d'intel·ligència, perquè uneix de manera indissoluble allò que és racional amb allò que és emocional, sigui viscut en clau de felicitat.

Què cal aprendre en la societat actual?

Un dels aspectes que la crisi de l'educació ha manifestat en els últims temps ha estat la indefinició relacionada amb el que cal aprendre a l'escola. Aquest aspecte ha posat en dubte tant la formació inicial dels mestres actuals com la dels que ho seran a partir d'ara i ha evidenciat la necessitat, més que mai en la història de l'escola, de considerar la formació permanent com una part indestriable de la professionalitat docent. Aquest fenomen és un reflex aclaridor de la complexitat i de la incertesa que es viuen a la societat i, específicament, en el món de l'ensenyament. Però aquesta situació també provoca una certa indefinició en les competències que han de tenir els mestres en la societat actual.

Si fóssim capaços de definir aquests aprenentatges bàsics amb prou claredat, potser seria més fàcil definir les nostres competències com a mestres. Però és evident que aquests aprenentatges bàsics tornen a estar lligats a les finalitats que la societat marca per a l'educació i no s'escapen tampoc de concrecions diverses depenent del posicionament dels diversos grups ideològics. Penseu, per exemple, la diferència entre els mestres que manifesten que «ells ensenyen i prou», que la seva funció és transmetre un currículum amb la màxima extensió i que l'alumnat, a partir del seu esforç, ha d'assolir aquests aprenentatges, d'aquells que estan amatents a la vida i als contextos familiars i culturals de l'alumnat, són capaços de veure la relació d'aquests contextos amb els aprenentatges que han de fer, són conscients de la societat on viuen i, a més, es pregunten constantment com poden seleccionar millor els aprenentatges que l'alumnat ha d'assolir.

O penseu en les maneres diferents d'avaluar l'alumnat, amb models molt més a prop d'una classificació o d'un rànquing que penalitza l'error i el fracàs o en un procés que ajuda l'alumnat a créixer en els seus aprenentatges, sigui quin sigui el seu punt de partida, o que li valora els coneixements i les habilitats específics i el camí que emprèn i segueix.

Segur que trobem, en l'àmbit social, idees que situen cadascun d'aquests posicionaments en un marc concret. L'escola no és monolítica i la veiem com un reflex de la societat quan hi observem la coexistència d'un conjunt de posicions antagòniques i contradictòries. Són precisament aquestes posicions diferenciades, les que ens obliguen també a posicionar-nos. No hi ha discurs neutral sobre l'escola i aquest article no s'escapa de la necessitat d'aquest posicionament.

Per tant, d'acord amb els arguments que explicàvem més amunt, definir les competències professionals depèn també de com entenem el paper de l'escola en la nostra societat i de com entenem també la societat que hem d'ajudar a construir, humilment, des de les nostres possibilitats.

- És una societat més justa o que accepta la desigualtat i en fa bandera?
- És una societat més pacífica o que accepta la violència com una característica de l'espècie humana?
- És una societat en diàleg constant amb la naturalesa o que intenta sotmetre-la al cost que sigui, encara que sigui la pròpia supervivència com a espècie?
- És una societat que consolidarà valors com la compassió, la cura, la cooperació o la solidaritat, o que potenciarà allò de «que rigui la gent i que jo vagi calent» i «campi qui pugui!»?
- És una societat que acceptarà la diferència que no creï noves desigualtats, hi conviurà i valorarà la riquesa que això suposa o és una societat en què els valors, els discursos i les idees únics es voldran imposar i generalitzar?

I en el context dels aprenentatges, que cal fer?:

- Hem de seguir instruint i ensenyant per acumular informacions i coneixements o hem d'aconseguir uns aprenentatges bàsics que permetin buscar, seleccionar i llegir amb mirada crítica tot allò que arriba als nostres alumnes?
- Hem de tenir un currículum igual per a tothom, o hem de flexibilitzar-lo al màxim perquè realment ajudi cada alumne a superar la seva situació personal i el seu punt de partida?

Seguint aquest raonament, l'avaluació ha de ser una anàlisi de la situació de l'alumnat respecte als coneixements que creiem que ha de saber, o ha de ser una anàlisi i una valoració constants del seu procés de creixement educatiu, de coneixement personal i de construcció d'un itinerari educatiu, formatiu i de vida?

La nostra posició creiem que és clara. No entenem, bàsicament, una escola al marge dels problemes socials, ni tampoc que es consideri neutral respecte a les possibilitats de millora individual i col·lectiva dels seus membres. I, per tant, establint els aprenentatges que cal fer, i en quina direcció hem de treballar a l'escola, anirem definint les nostres competències com a professionals. Però que quedi clar que la definició d'aquestes competències té una relació estreta amb aquest posicionament ideològic.

Recordem que en el primer preàmbul de la Llei orgànica per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE) es deia textualment el següent (les cursives són nostres):

La educación es el motor que promueve la *competitividad* de la economía y las cotas de prosperidad de un país; su nivel educativo determina su capacidad de *competir* con éxito en la *arena internacional* y de afrontar los *desafíos* que se planteen en el futuro. Mejorar el nivel de los ciudadanos en el ámbito educativo supone abrirles las puertas a puestos de trabajo de alta cualificación, lo que representa una apuesta por el *crecimiento económico* y por conseguir ventajas *competitivas* en el *mercado global*.

És evident que, d'aquest preàmbul, que posteriorment va ser maquillat, se'n desprenen unes competències molt diferents de les que nosaltres proposem.

L'escola obligatòria, la que ha d'acollir la totalitat de la població i l'ha de formar amb uns aprenentatges bàsics, ha de poder construir amb cadascun dels seus alumnes una caixa d'eines que li permeti viure i convida —esperem que no sigui sobreviure— en la societat. Aquesta caixa d'eines ha de tenir instruments adequats a cada alumne i un conjunt d'habilitats comunes. Sense arribar a definir-los i a concretar-los completament, en podem assenyalar uns quants que ens semblen bàsics:

- Saber resoldre problemes que no ens hem plantejat o que, avui, encara no coneixem.
- Saber cercar i trobar les informacions i els coneixements que tenen una utilitat per a qualsevol aspecte de les nostres vides.
- Conèixer i comprendre el món que habitem, els problemes en l'àmbit planetari i entendre la posició que individualment i col·lectivament ocupem o podem ocupar.
- Prendre consciència de la necessitat de viure amb els altres, de convida amb la seva diversitat i de mostrar-se i d'actuar cooperativament i solidàriament.
- Tenir iniciativa i desenvolupar l'autonomia personal per fer front a la complexitat del món actual, en les seves dimensions socials, econòmiques, laborals i personals.

Darrerament, hem sentit com aquest aspecte es concreta en el fet de desenvolupar allò que s'entén com a empenedoria. Naturalment, aquesta empenedoria no ha de suposar saber demanar un crèdit o muntar una empresa, sinó desenvolupar tot aquest conjunt de competències personals.

Dit això, quan intentem definir les nostres competències professionals, ara i aquí, no tenim més remei que emmirallar-nos tal com fèiem al començament d'aquest article, en les competències i els aprenentatges bàsics que han d'assolir els nostres alumnes. Som de l'opinió que, igualment que l'alumnat, els mestres, quan ens formem i després quan exercim la nostra professió a l'escola estem en un procés d'aprenentatge continu i aquest aprenentatge no té gaires diferències amb el que ha d'assolir el nostre alumnat.

Si hem de formar en la incertesa i en la complexitat, de poc valdrà una formació que ens expliqui que la planificació a l'aula és quelcom rígid, tancat, organitzat els primers dies de setembre, encara que sigui amb una gran eficiència tècnica (Bauman, 2007). Amb una bona metàfora, podem explicar com la feina d'educar ja no és comparable als projectils convencionals sinó a la darrera generació intel·ligent aplicada a la guerra —si es pot fer aquest símil de comparar intel·ligència i guerra. El nostre mestratge ha de tenir en compte unes finalitats generals, però ha de ser capaç, sobre la marxa, de variar-ne el

punt d'arribada, el camí, la intensitat i la direcció. Per aconseguir, això sí, la finalitat general establerta.

Les nostres competències han de ser un reflex d'aquelles que volem transmetre a l'alumnat per moltes raons, però potser la primera és que els nostres alumnes aprenen més que a partir d'un bon programa d'instrucció, per osmosi, per contacte, a través del testimoni que tenim com a mestres a l'aula.

Si no ens apassionem per aprendre, si no tenim aquesta actitud, no la transmetrem pas. Si no llegim, com els farem agafar el gust per la lectura? Si no sentim interès per les coses que ens envolten, com els estimularem? En definitiva, si nosaltres no entrem cada dia a les nou a l'escola, amb ganes d'aprendre, com aconseguirem que ells ho facin? Tan simple i tan complex, a la vegada.

Si no ens escoltem al claustre, com aprendran a escoltar-se a l'aula? Si no practiquem la cooperació, l'intercanvi, l'ajut, entre nosaltres, com treballarem aquests valors amb ells? Si no acceptem els nostres errors i som capaços de reconèixer-los, arribarem a entendre mai que les equivocacions els ajuden a avançar? Si no volem que ens avaluin com a mestres, amb quina autoritat moral els avaluarem a ells? Si no pensem que la nostra formació és important, com transmetrem que la seva formació sí que ho és?

Les nostres competències professionals han de ser paral·leles i equivalents a les seves i la manera de treballar, d'aprendre, de construir saber, de compartir i de conèixer a l'aula ha d'impregnar la nostra pròpia professionalitat.

Per això pensem que les nostres competències també impliquen:

- Tenir una cultura àmplia i elements que li permetin saber i comprendre el món on viu. Saber relacionar coneixements diversos. Això vol dir llegir, tenir curiositat per tot el que fa referència a la ciència, la història, el món on vivim i els problemes de la humanitat. El mestre ha de ser una persona atenta al món i compromesa a millorar-lo.
- Saber construir aprenentatges. Això vol dir conversar, reflexionar, dialogar, negociar i equilibrar.
- Conèixer-se a si mateix. Tenir un coneixement ampli de les potencialitats, les debilitats i les mancances. Només així podem establir un camí per desaprendre i aprendre de nou allò que necessitem. Podrem també ser capaços de canviar els nostres paradigmes per d'altres que suposin un avenç i una millora socials.
- Saber treballar en equip, pel que suposa canviar, contrastar, consensuar i diferir. I també seleccionar, triar —amb el risc assumit d'equivocar-se— allò que pot ser clau en un itinerari educatiu determinat. Això vol dir cooperar en el marc d'una institució escolar, per crear cultura de centre, per construir contextos de transformació, de millora i de canvi.

Els mestres han de tenir la competència bàsica de ser capaços de viure la seva professió des de la passió, l'emoció i el compromís. De la mateixa manera que volem que l'alumnat visqui el seu procés educatiu des de la passió, l'emoció i el compromís.

I tot això, en un context de reprofissionalització del que significa fer de mestre. Assumir la nostra feina des d'un punt de vista professional, que implica exercir l'autonomia, el treball en equip, el desenvolupament d'un marc on siguem responsables i actors en les

decisions que prenem. Una professió que no tiri pilotes fora ni s'excusi en la manca de recursos o en la situació externa desfavorable, sinó que assumeixi les seves responsabilitats i els seus compromisos. Que sigui capaç de denunciar i d'exigir a qui correspongui i, a la vegada, de no trencar el pacte sagrat amb l'alumnat i l'escola.

Si la formació inicial no ens ha servit per aprendre aquesta manera de veure la professió, són els contextos d'aula i de centre, els que ho han de fer possible. Hem d'estar atents a la formació permanent en el sentit que, si no està contextualitzada, pot tenir la mateixa disfunció que la inicial. Per tant, el camí per reprofesionalitzar-se, per assolir unes competències noves, ha de ser treballar per construir contextos d'aula i de centre que consolidin aquesta nova manera de veure la professió com alguna cosa en evolució i aprenentatge constants. En un context de cooperació amb la resta de l'equip i tenint present la naturalesa orgànica del fet educatiu i de les escoles com institucions en aprenentatge constant.

L'educació ara i aquí, i sempre, amb el nostre compromís

L'educació, en el marc actual, ha de tornar a la seva essència: fer persones lliures i autònomes, capaces de pensar per elles mateixes (Kant 1991). Ha de tenir alguna mena de transcendència personal: que tinguem elements per saber què hem de fer amb les nostres vides (Nussbaum, 2011). Ha de recollir una finalitat moral: donar elements contra la injustícia, la desigualtat i la barbàrie (Adorno, 1966).

Per fer això calen uns mestres, primers ciutadans de la *República*, que enlairin la seva professió, que no n'oblidin l'essència i que la situïn en el context actual. És evident, i això no és l'objecte d'aquest article, que potser ni determinades polítiques de l'Administració, ni alguns interessos corporatius, ni una posició nostàlgica ens hi estan ajudant. Per això és tan important que potenciem elements cooperatius i de reflexió que ens ajudin a construir aquest nou model. Només de l'intercanvi de coneixement i de pràctiques que fem a l'aula i als centres, en sortirà una perspectiva professional nova molt més engrescadora i compromesa.

Notes

- 1- Volem dedicar aquest article a Isabel Muñoz, que el 17 de setembre de 2015 ens va deixar. Mestra, impulsora del Casal del Mestre a Santa Coloma de Gramenet, va ser també presidenta de la Federació de Moviments de Renovació Pedagògica de Catalunya. Per a molts mestres ha estat un testimoni constant del compromís i de la professionalitat que intentarem descriure en aquest article.

Bibliografia

- Adorno, T. (1966). L'educació després d'Auschwitz. Conferència feta per la Ràdio de Hessen el 18 d'abril. Consultat 15 gener 2015, des de http://ddooss.org/articulos/textos/Theodor_W_Adorno.htm
- Bauman, Z. (2003). *Modernidad líquida*. Ciutat de Mèxic: Fondo de Cultura Económica.
- (2007). *El repte de l'educació en la modernitat líquida*. Barcelona: Arcàdia.
- Kant, E. (1991). *Crítica de la facultad de juzgar*. Caracas: Monte Ávila.
- Nussbaum, M. (2005). *El cultivo de la humanidad*. Barcelona: Paidós.
- (2011). *Sense ànim de lucre*. Barcelona: Arcàdia.
- Salvat-Papasseit, J. (2008). *Poesia completa*. Barcelona: Cruïlla.
- Yeats, W. B. (2005). *L'espasa i la torre*. Barcelona: Edicions 62.

Per citar aquest article:

Cela Ollé, J., Domenech Francesch, J. (2016). Quines competències professionals ha de tenir un mestre avui? *Revista Catalana de Pedagogia*, 9, 62-72.

Publicat a <http://www.publicacions.iec.cat>